מאום מאסתנו ומשני השיבנו הוא אחר פסוק זה שחזר וכפלו לסיים בדברי נחמות : היך מה דאת אמר והנה רכב אש וגו'. ודריש והנה רכב לרישיה ולסיפיה הלוך ודבר והנה רכב : אלא מתוך דין. פסק דין של הלכה ולא יהא ספק בו שמא יבא לידי עיון ויהרהר בתפלה : כעוסק בדברי תורה. ויכול להתפלל תורה אור מתוך עסק זה : רב הונה. היה רגיל לומר הלכה פסוקה זו הרואה וכו' והיה עומד ומתפלל : עוד הוא. גם זה ההלכה המקיז דם וכו' מהלכות קצובות ופסוקות הוא : מרבה אדם דגן בתבן. מערבב הדגן בתבן שלו ומערים עליו להכניסו כך בביתו כדי לפוטרו ממעשר שאין הבית קובע למעשר בדבר שלא נגמרה מלאכתו וגם זה הלכה פסוקה היא : אחד עשר יום שבין נדה לנדה הל"מ. ויכול להתפלל מתוכה : ר' חזקיהו בשם ר' אבהו יהי רצון וכו'. כלומר אחר שיאמר פסוקים אלו יתפלל תמיד תפלה זו : בהדרת בחרדת קדש. קרי אחר החרדה וכובד ראש יבא לומר דברי קדש : עבדו את ה' ביראה. תפלה שהיא עבודה צריך שיהא ביראה מקודם : וגילו ברעדה. סיפיה דקרא דריש רב אחא דה"ק אם תקיימו זה אז לכשיבא יום רעדה יום הדין תגילו : שתי ישיבות. שתי פעמים צריך שישב ויתעכב להתיישב בדעתו כדמפרש ואזיל אחת וכו' : ברכה ניתנת בתורתן. שהלליהו להבין ולהשכיל מיד ולא היו שוכחין : יתהלכון. להבא משמע : כאלו מקיפו חומה של ברזל. כלומר כאלו מוקף סביב מבלי פחד ובטוח הוא שתשמע תפלתו : מחלפה שיטתיה דר' יוחנן. הא תמן בפרק דלעיל בהלכה ד' אמר שצריך להתפלל בבית הכנסת שהוא מקום מיוחד לתפלה כדדרים מדכתיב בכל מקום אשר אזכיר את שמי ולא כתיב תזכיר והכא אמר הכין דהמתפלל בתוך ביתו שבח הוא לו :

כאן

מאום מאסתנו השיבנו תחת כי מאום מאסתנו אף אליהו לא נפטר מאלישע אלא מתוך דבר של תורה ויהי המה הולכים הלוך ודבר במה היו עוסקין ר' אחווא בר' זעירא אמר בקרית שמע היו עוסקין היך מה דאמר (אמר) ודברת בם ר' יודה בן פזי אמר בבריאת עולם היו עוסקין היך מה דאמר בדבר יי' שמים נעשו ר' יודן בריה דר' אייבו אמר בנחמות ירושלים היו עוסקין כמה דאמר דברו על לב ירושלם ורבנן אמרין במרכבה היו עוסקין היך מה דאת אמר והנה רכב אש וסוסי אש וגו' רב ירמיה אמר [ה] *לא יעמוד אדם ויתפלל אלא מתוך דין של הלכה רבי ירמיה אמר [ו] העוסק בצורכי ציבור כעוסק בדברי תורה רב חונה אמר [ג] *הרואה טיפה כעין החרדל יושבת ומשמרת עליו ז' נקיים וקאים ומצלי זעיר' בר חיננא אמר [ז] המקיז דם בקדשים מעל עוד הוא מהלכות קצובות תני בר קפרא אמר [ט] *י"א יום שבין נדה לנדה הלכה למשה מסיני *תני ר' הושעיא [י] מרבה אדם דגן בתבן ומערים עליו לפוטרו מן המעשרות אבדן שאל לרבי כמה מעלות בקודש והוא א"ל ד' וכמה מעלות בתרומה והוא א"ל שלש וקאים ומצלי ר' חזקיה רבי יעקב בר אחא ר' יסא בשם רבי יוחנן לעולם לא יהא הפסוק הזה זז מתוך פיך יי' צבאות עמנו משגב לנו אלהי יעקב סלה ר' יוסי בי ר' אבון ר' אבהו בשם ר' יוחנן וחברייא יי' צבאות אשרי אדם בוטח בך ר' חזקיהו בשם ר' אבהו יהי רצון לפניך ה' אלהינו ואלהי אבותינו שתצילנו משעות החצופות הקשות הרעות היוצאות המתרגשות לבוא לעולם : אין עומדין להתפלל אלא מתוך כובד ראש *ריב"ל אמר השתחוו ליי' בהדרת קדש בחרדת קדש רבי יוסי בן חנינא אמר עבדו את ה' ביראה וגילו ברעדה א"ר אחא לכשיבא יום רעדה תגילו *אריב"ל זה שהוא עומד ומתפלל [י] צריך לישב שתי ישיבות אחת עד שלא יתפלל ואחת משיתפלל עד שלא יתפלל אשרי יושבי ביתך ואחת משיתפלל אך צדיקים יודו לשמך ישבו ישרים את פניך חסידים הראשונים היו שוהין שעה אחת ומתפללין שעה ושוהין שעה אחת לאחר תפילתן אימתי עוסקין בתורה אימתי עוסקין במלאכתן אמר רבי יצחק בי רבי אלעזר על ידי שהיו חסידים היתה ברכה ניתנת בתורתן וברכה נתנת במלאכתן *חונה אמר [ח] המתפלל אחורי בית הכנסת נקרא רשע שנאמר סביב רשעים יתהלכון רב חונה אמר כל מי שאינו נכנס בבית הכנסת בעולם הזה אינו נכנס לבית הכנסת לעתיד לבא מה טעם סביב רשעים יתהלכון א"ר יוחנן המתפלל בתוך ביתו כאילו מקיפו חומה של ברזל מחלפה שיטתיה דרבי יוחנן תמן א"ר אבא אמר רבי חייא בשם רבי יוחנן [ט] *צריך לאדם להתפלל במקום שהוא מיוחד לתפילה וכה אמר אכן

כאן

פירוש מבעל ספר חרדים

ירמיה כתוב התירכן כל מקדם בסוף הספר אין מוקדם ומאוחר בתורה ויש טעם בכל מוקדם ומאוחר נעלם ממנו ידוע לאלהינו ית' : השיבנו וחדש ימינו האת כי מאוס מאסתנו. ובשכר היסורים הרבים והגדולים שסבלנו כמה זמן ולא המרנו דת אע"פ שאין בנו מעשים נמלא שהתחימה בהשיבנו והדש היא אלא שנתן טעם לדבר : רבי ירמיה אמר לא יעמוד וכו'. בא לומר דהא דקתני לעיל בברייתא דלא יתפלל אדם אלא מתוך דברי תורה וכן לא יפטר מחבירו לא שנו לגמרי דמחבירו בכל ענין תורה סגי אבל להתפלל נמי דבכל ענין פסוק סגי בענין הלכה צריך שיהיה דין פסוק דאין בו עיון שלא יהא לבו טרוד ומהרהר בו בתפלתו כדאיתא בבבלי וכדלקמיה : העוסק בצורכי צבור. והצליח ואין לבו טרוד עוד עומד מתוך כך ומתפלל כמתוך דברי תורה : הוה אמר. הלכה פסוקה זו ומתוכה עומד ומתפלל והכי נמי אמרינן בבבלי היכי דמי הלכה פסוקה בנות ישראל החמירו על עצמן וכו' ופירש"י יושבת עליו ז' נקיים לבד מיום שפוסקת בו והתורה לא הצריכה ז' נקיים אלא לזבה ואינה זבה אלא הרואה ג' ימים רצופים בתוך אחד עשר יום שבין נדה לנדה : המקיז דם וכו'. אסור הדם בהנאה ומועלין בו ואע"ג דקיי"ל דאין מועלין בדם קדשים ה"מ כשנכנתנו בעזרה דכתיב ואני נתתיו על המזבח לכפר לכפרה נתתי ולא למעילה אבל בדם הקזה מועלין בו כלומר אם נהנה ממנו מביא קרבן מעילה : אחד עשר יום. דין תורה כך הוא שהשבעה ימים ראשונים שראתה האשה בהם דם הם נקראים ימי נדותה ומסוף אלו השבעה עד תשלום שמונה עשר יום הם נקראין ימי זיבה וכל דם שתראה בכל אלו האחד עשר יום שמסוף השבעה של נדות עד תשלום שמונה עשר אינו דם נדות אלא דם זיבות ולאחר אלו הי"א חוזרת לשבעת ימי נדותה וכן הוא הסדר לעולם : תני ר' הושעיא וכו'. לשון הבבלי מערים אדם על תבואתו ומכניסה במוץ שלה כדי שתהא בהמתו אוכלת ופטורה מן המעשרות ופירש"י ומכניסה במוץ שלה לבית קודם שימרח אותה שאין מתחייבת במעשר מן התורה אלא א"כ רואה פני הבית משנתמרחה בכרי אבל קודם מירוח אין ראייתו פני הבית קובע למעשר דכתיב ראשית דגנך קרי ביה דיגונך דהיינו מירוח לכך כשנכנסה לבית קודם מירוח לא נתחייבה במעשר מן התורה ורבנן אסרו אכילת קבע בדבר שלא נגמרה מלאכתו למעשר אבל אכילת עראי לא אסרו וכל אכילת בהמה אכילת ארעי היא דתנן במסכת פאה ומאכיל לבהמה לחיה ולעופות ופטור מן המעשרות עד שימרח לכך אוכלת ופטורה אבל הוא אסור באכילת קבע ואיכן הוו הלכות פסוקות שאין עליהם קושיות ופירוקים שיהא צריך להרהר בהם : והוא אמר ליה ד' וכו'. דתנן פ"ב דמסכת טהרות הראשון והשני שבתרומה טמאים והשלישי פסול ובקודש (א"כ) ג' טמאים ורביעי פסול ופי' ה"ר עובדיה ככר של תרומה שנגע בראשון של חולין נעשה שני ופוסל שלישי ומשום דשלישי לא אלים לפסול רביעי מקרי פסול ולא טמא וככר של קודש שנגע בשני אקרי טמא שפוסל רביעי וגם זו הלכה פסוקה : רבי יהושע בן לוי אמר השתחוו. כאלו אמר מנא הני מילי אמר ריב"ל מהכא וכן הוא בבבלי : בחרדת קדש. דאותיות אחה"ע דגרון מתחלפות וה"א זו דהדרת מתחלפת בחי"ת כלומר זע וחרד :

כאן

מראה הפנים

למגלת קינות. ובתוס' שם ד"ה שכן מצינו וכו' מביאים להא דהכא וכתבו מיהו מהני קראי דסוף תרי עשר וקהלת לא פריך מידי שחושבו בטוב בדברי הנחומין ולא מיירי בפורענות דישראל. וכלומר דלא צריכין להאי שינויא אחריכא מכפילת הפסוק אח"כ. ומיהו מה שכתבו ג"כ לקהלת בהאי שינויא זהו דוחק לפרש קרא כי את כל מעשה וגו' דלא קאי כ"א על האומות בלבד ומתוורתא דסמיך על האי שינויא השיבנו תחת וכו' וכן נמי בקהלת כן סוף דבר הכל נשמע :

העוסק בצורכי צבור כעוסק בדברי תורה. משמע דלענין לעמוד ולהתפלל מתוכו קאמר וכן משמע מדברי התוס' שם ד"ה רב אשי עביד כברייתא שמביאין להאי דהכא עלה א"כ פירשו כן וכן הרא"ש ז"ל שם אבל הרמב"ם ז"ל בפ"ו מתפלה בהלכה ח' אחר שכתב דין דה"ת לענין להפסיק לתפלה כתב וכל העוסק בצרכי רבים כעוסק בד"ת וא"כ היה מפרש לענין שא"צ להפסיק לתפלה ולב' פירושים אלו מביא הטור בס' צ"ג. ועדיפא להרמב"ם צרכי רבים וכדין מי שתורתו אומנותו מדמי לה כדמוכח משם וכן לענין ק"ש כתב בפ"ב מק"ש בהלכה ה' היה עוסק בצרכי רבים לא יפסוק וכו' ואע"ג דהכא לא מיירי אלא לענין תפלה מ"מ הואיל וצורכי רבים עדיפא פסק ג"כ לענין ק"ש כן וזהו כמשמעות דברי הכ"מ ג"כ בענין זה כמ"ש דע"כ לומר שסובר רבינו דהירושלמי לא מיירי אלא לענין תפלה בלבד וכו' וכלומר דהואיל לענין תפלה סגי אם מדמינן לה כת"ת למי שתורתו אומנותו ה"ה לכך קאמר הכא כעוסק וכו' לפירוש הרמב"ם ומיהו ע"כ דעדיפא היא צרכי רבים לדעתו ז"ל דהא מד"ת מפסיקין לק"ש ואפילו מי שתורתו אומנותו כדאמרינן פ"ק דשבת לשיטתא דהתם כמה שבארתי בפ"ק ואלו מצרכי רבים אין מפסיקין אפי' לק"ש. וזהו דלא כמה שכתב בב"י בס' ע' דנראה מדברי הרמב"ם שהוא מפרש להאי דהכא לענין שלא להפסיק מצרכי צבור לק"ש שכתב בפ"ב וכו' ועל זה קשה דאם היה מפרשו לענין ק"ש א"כ מהיכן למד לומר דאין מפסיקין הא לא קאמר אלא כעוסק בד"ת ואף דלשיטתא דהאי תלמודא הוה ניחא דהאמר בפ"ק דמי שתורתו אומנותו אינו מפסיק אפי' לק"ש מ"מ לדעת הרמב"ם אין לומר כן דפסק דלא כשיטת הבבלי כנזכר וכן מבואר זה בפ"ק. ועל כרחך כדאמרן :

תני בר קפרא אמר אחד עשר יום וכו'. ובבבלי פרקין שם לא קחשיב לאה בהלכות פסוקות ושמא משום דבשלהי נדה פליגי ר"י ור"ל הלכה אחד עשר או הלכות אחד עשר שנינו כדמפרש התם הלכך לאו כהלכה פסוקה חשיב לה :

מרבה אדם דגן בתבן. התם גרים מכניסה במוץ שלה וכו' ומשמע דקודם המירוח ועד שלא נתחייב במעשר יכול הוא לעשות כן ומליצתא דהכא משמע דאף לאחר שנגמר מלאכתו למעשר יכול הוא להערים ולערבבו בתבן וכן פי' רבינו יונה ז"ל דנראה מהאי דהכא דאף לאחר שנעשה דגן גמור יכול לפוטרו ונסתפק שם אם צריך שיערב בו כל כך תבן שירבה על הדגן ויתבאר מחלוקי דינים אלו במקומו בס"ד :

אבדן שאל לרבי כמה מעלות בקדש וכו'. לאו דאמר לו דליכא אלא ארבע דהא במתני' דמומר בקדש קחשיב טובא ובגמרין פליגי בפירושו דהתם אי עשר מעלות שנו או אחת עשרה מעלות שנו וכן בהאי תלמודא פליגי שם אלא דה"ק אחר שאמר לו כמו ארבע מעלות משן ולאו דוקא אלא איזה מהן שאמר לו ואח"כ קאים ומצלי וקמ"ל דגם אלו מעלות שנשנו שם כהלכות פסוקות הן דעל גופי דיני שמעלות אין חולק בזה :

וגילו ברעדה אמר ר' אחא וכו'. עיקר הלימוד מעבדו את ה' ביראה יליף ליה וכדהתם וכדפירש"י ז"ל אלא דסוף הפסוק דריש התם רבה במקום גילה שם תהא רעדה והכא דריש לפי פשוטו של מקרא דארישא קאי כדמייתי התוס' שם :

כאן

מסורת הש"ס

ברכות לא. ועי' בתוס' שם ד"ה רב אסי.

שם לא.

מגילה כח : נדה סו. שם עב : ברכות לא.

תהלים מו שם פד

ברכות ל : וע"ש בתוס' ד"ה במקום. תהלים כט שם ב

ברכות לב : תהלים פד שם קמ

ברכות ו :

יו"ל פ"ד הל"ז.

עין משפט נר מצוה

ה

א מיי' פ"ד מהל' תפלה הי"ח סמ"ג עשין יט טוש"ע או"ח ס' צג ס"ג

ו

ב מיי' פ"ו שם הל"ח סמ"ג שם טוש"ע שם ס"ד

ז

ג מיי' פ"ט מהל' איסורי ביאה ס"ג לאוין קיא טוש"ע יו"ד סי' קפג

ח

ד מיי' פ"ב מהל' מעילה הי"א סמ"ג עשין רי

ט

ה מיי' פ"ו מה' איסורי ביאה ה"ג טור יו"ד סי' קפג

י

ו מיי' פ"ג מה' מעשר טוש"ע שם סי' שלא ספ"ד

יא

ז מיי' פ"ד מה' תפלה הט"ז טוש"ע או"ח סי' צג ס"א

יב

ח מיי' פ"ו שם טוש"ע שם סי' צ ס"ז

יג

ט מיי' וסמ"ג שם טוש"ע שם סי"ח יט

גליון הש"ס

ומערים עליו וכו'. ע' במפרש שפי' שמכניס הדגן במוץ דהיינו קודם שנמרח והוא כש"ס דילן מערים אדם וכו' ומכניסה במוץ שלה. ועפ"ז צייננו סמ"מ ברמב"ם וטוש"ע אבל הרר"י ז"ל כתב דמירוש' נראה שאפילו אחר שהוא דגן גמור יכול לפטרו ממעשר ובזה אין הדין מבואר והאמת שפשטות הלשון משמע כמו שפי' מוהרא"פ ז"ל ובפרט שבבבלי רב הושעיא גופי' קאמר לה כן. וכבר כתב הגאון בכתובות ובכמה דוכתי דיש להשוות הירושלמי לבבלי בכל מה שנוכל אפילו בדוחק דלא יפלגו לענין דינא. ולא מצאתי להתוס' וכל

שנויי נוסחאות (סו"ד) **עוסקין** בד"ו עסוקין (וכן בכל הסוגיא). (סו"ס) **דאמר** בד"ו **אמר**. (סוי"ג) **רבי** בד"ו **רב**. (סוס"ז) **זעירא** בד"ו **זעורא**. (סוכ"א) **לא יהא** בד"ו **אל יהא**. (סוכ"ב) **חזקיהו** בד"ו **חזקיה**. (סוכ"ג) **לפניך** בד"ו **מלפניך**. (סוכ"ו) **עומד ומתפלל** בכי"ר נכנס לבית הכנס'. **לישב** בכי"ר **לישב בה**. (סול"א) **נכנס** בד"ו ליתא.

מערכת הערוך אנטיפותא בערוך (ע' אנטפתא) פי' שליש הוא שתחת איפרכים והוא שלישי למלך :

מהר"מ די לונזאנו

אבדן שאל לרבי. כ"ב פי' אבא דן (א"ה תוד"א עיין בבבלי ביבמות דף ק"ה שנדון ביסורין וקורא הדורות שם שמות על שם דן אכני) : [א"ה בערוך ערך אבדן כתב אבדן פירוש **אבא** יודן שמו ולישני דקלילא קרי לה אבדן עכ"ל. ובבראשית רבה פרק י' איתא אבא יודן וכן בויקרא פ"ה ודב"ר פ"ד ע"ש ובעל היוחסין כתב וז"ל אבדן הוא אבא יודן ותלמיד רבי תוספת יבמות (ק"ה ב') כו' והיה חכם גדול והס"ד. ובפסקי ברכות פ' תפלת השחר בשם ירושלמי שהיה מתרגמן דרבי ועי' בסה"ד ערך אבדן מה שהאריך בזה] :

עמודי ירושלים

שתצילני משעות החצופות כו' עי' באבודרהם ה' ברכות (שער ח') שהבי' לפניו הנוסחא כאן ר' חזקי' בשם ר' יוחנן ור' אבהו. יהי רצון מיאו"א שתצילני משעות הקשות המתרגשות לבוא בעולם ר' יוסא בשם ר' אבהו יר"מ יאו"א שתצילני משעות החצופות היוצאות המתרגשות לבוא בעולם :